

PROGRAMACIÓ LITERATURA UNIVERSAL

Primer de Batxillerat.

1. OBJECTIUS GENERALS

El desenvolupament d'aquesta matèria ha de contribuir que l'alumnat adquireasca les capacitats següents:

1. Conèixer els grans moviments estètics, les principals obres literàries i els autors que han anat conformant la nostra realitat cultural.
2. Interpretar amb criteri propi textos literaris representatius i saber relacionar-los amb els contextos en què van ser produïts.
3. Constatar, a través de la lectura d'obres literàries, la presència de temes recurrents, tractats des de diferents perspectives al llarg de la història, que manifesten inquietuds, creences i aspiracions comunes als éssers humans en totes les cultures.
4. Comprendre i valorar críticament les manifestacions literàries com a expressió de creacions i sentiments individuals i col·lectius i com a manifestació de l'afany humà per explicar-se el món en diferents moments de la història.
5. Gaudir de la lectura com a font de nous coneixements, experiències i com a activitat plaent per a l'oci.
6. Saber utilitzar de forma crítica les fonts bibliogràfiques i els recursos en xarxa adequats per a l'estudi de la literatura.
7. Planificar i redactar amb un grau suficient de rigor i adequació treballs sobre temes literaris i realitzar exposicions orals correctes i coherents sobre aquests amb ajuda dels mitjans audiovisuals i de les tecnologies de la informació i la comunicació.
8. Analitzar les relacions existents entre obres significatives de la literatura universal i obres musicals o de qualsevol altra manifestació artística (òpera, cine) a les quals poden servir com a punt de partida.

2. CONTINGUTS

1. LES LITERATURES EN L'ANTIGUITAT.

- 1.1. El mite en la formació dels poemes homèrics.
  - 1.2. El teatre grec: la tragèdia.
  - 1.3. Els grans poetes llatins: Virgili, Horaci, Ovidi.
  - 1.4. La Bíblia i la seua repercussió literària.
- Lectura: SÒFOCLES, *Èdip rei*, ed. La Magrana.

2. FORMACIÓ LITERÀRIA DE LA CONSCIÈNCIA EUROPEA (CAP AL RENAIXEMENT).

- 2.1. L'èpica medieval.
  - 2.2. La poesia dels trobadors.
  - 2.3. El món medieval en un llibre: Divina comèdia.
  - 2.4. La prosa narrativa: Boccaccio i altres autors.
- Lectura: DANTE, *Divina comèdia* ("L'Infern, cants I-VIII), ed. Proa.

3. L'ENTRADA EN L'EDAT MODERNA (SEGLES XVI I XVII).

- 3.1. La lírica petrarquista en el Renaixement i el Barroc.
  - 3.2. Teatre clàssic francès.
  - 3.3. El teatre isabelí: Shakespeare.
  - 3.4. Cervantes i els orígens de la novel·la moderna.
- Lectura: SHAKESPEARE, *Hamlet*, ed. Vicens Vives.

4. IL·LUSTRACIÓ, REVOLUCIÓ ROMÀNTICA, CONTESTACIÓ REALISTA.

- 4.1. Il·lustració i Neoclassicisme.
  - 4.2. Romanticisme europeu.
  - 4.3. L'eixida del Romanticisme: la novel·la realista i naturalista.
- Lectura: pendent de determinar.

5. CRISI FINISECULAR I SEGLE XX: POESIA I TEATRE.

- 5.1. Simbolisme i modernitat poètica: autors més rellevants.
  - 5.2. L'esperit de l'avantguarda: el Surrealisme.
  - 5.3. Reacció contra el teatre clàssic: teatre èpic i de l'absurd.
- Lectura: BAUDELAIRE, *Les flors del mal* ("Spleen i ideal"), Edicions 62.

6. LA NOVEL·LA EN EL SEGLE XX.

- 6.1. Renovació narrativa de principis del segle XX: Kafka, Proust, Joyce, Thomas Mann.
  - 6.2. La novel·la nord-americana: la "Generació perduda".
  - 6.3. La narrativa hispanoamericana: el realisme màgic.
- Lectura: KAFKA, *La metamorfosi*, ed. Vicens Vives.

3. SEQÜENCIACIÓ:

- 1a avaluació: temes 1 (lectura acabada, el 30 d'octubre) i 2 (lectura acabada, el 30 de novembre)
- 2a avaluació: temes 3 (lectura acabada, el 3 de febrer) i 4 (lectura acabada, el 3 de març)
- 3a avaluació: temes 5 (lectura acabada, el 19 d'abril) i 6 (lectura acabada, el 7 de maig)

Les dates que s'indiquen en què haurien d'estar llegides les lectures obligatòries són orientatives.

4. METODOLOGIA

La matèria objecte d'estudi és la literatura universal, des de la literatura grega i bíblica fins a la literatura de la primera meitat del segle XX aproximadament. L'objectiu és no sols oferir a l'alumnat la possibilitat de llegir sinó també d'aprendre a llegir. En altres paraules, es tracta de proporcionar a l'alumne d'una sèrie d'instruments específics de comprensió i d'anàlisi del que han estat les grans línies intel·lectuals i de creació al llarg de la història així com dels autors i de les obres més importants.

Hom evitarà que la metodologia a seguir en l'ensenyament de l'assignatura siga un cúmul d'informació que l'alumne haja de memoritzar; en canvi, s'afavorirà la participació activa de l'alumnat. En cada tema o període històric, començarem per una mena de "contacte" o d'aproximació a les qüestions significatives de les obres, dels autors o del corrent estètic abordats en la unitat, relacionades amb la realitat quotidiana de l'alumnat. Es tracta d'oferir la literatura com quelcom viu, actual i dinàmic i d'apropar-la a la sensibilitat dels joves d'avui.

S'usarà diversos procediments i formes d'interacció per a presentar i assimilar la informació literària sobre el moviment literari, els autors i les obres de cada tema: explicació de la professora, en grup i individual, lectura i contrast de textos informatius sobre la qüestió d'estudi, a fi d'arribar-ne a conclusions pròpies. La informació literària no sols es reduirà als autors, les obres i les característiques del moment, sinó que també inclourà la producció literària en el seu context històric, social i cultural. En la mesura del possible, a més, es fomentaran les referències comparatives d'altres literatures amb les nostres (l'espanyola i la catalana), amb la literatura d'altres èpoques i, sobretot, amb la resta de la producció artística (pintura, música, arquitectura i cinema). Es dedicaran les sessions a un conjunt d'activitats pensades per a treballar la comprensió i l'anàlisi de les característiques del conjunt dels autors i de les obres estudiats en cada moviment, a través d'una antologia de textos significatius per fomentar el raonament, el judici crític a través de reflexions personals i de l'intercanvi d'opinions en la posada en comú de les anàlisis dels textos.

Així doncs, mentre que es realitzen les altres activitats explicades més amunt per a cada tema, els i les alumnes llegiran l'obra seleccionada del tema, fixant-se en unes pautes marcades d'antuvi (que facilitarà la professora amb temps). Quan s'haja acabat la resta de la unitat, se'n farà una posada en comú i, a més, es lliuraran per escrit -servirà com a prova de lectura-. El resultat de la posada en comú s'introduirà en el blog del departament. Per acabar, després de fer a classe un comentari literari guiat sobre un fragment de l'obra llegida perquè servisca d'exemple, els alumnes faran un o dos comentaris més d'altres fragments, que lliuraran per escrit. La qualificació d'aquests comentaris serà una nota més per a l'avaluació.

Les lectures són les següents:

- SÒFOCLES, *Èdip rei*, ed. La Magrana.
- DANTE, *Divina comèdia* ("L'Infern, cants I-VIII), ed. Proa.
- SHAKESPEARE, *Hamlet*, ed. Vicens Vives.
- BAUDELAIRE, *Les flors del mal* ("Spleen i ideal"), Edicions 62.
- KAFKA, *La metamorfosi*, ed. Vicens Vives.

D'altra banda, el valencià serà la llengua vehicular de la professora, del llibre de text, dels materials facilitats i de les lectures. Aquest fet suposa un avantatge per a l'alumne: és una manera d'intentar equilibrar el domini deficient del valencià que tenen els alumnes en acabar el batxillerat, comparat amb el de l'altra llengua de la Comunitat Valenciana, i contribuir una mica perquè, tal com indica la llei, els alumnes puguin acabar el batxillerat amb unes competències comunicatives similars en castellà i en valencià, cosa que no s'acompleix en la majoria dels casos perquè les tres hores

setmanals de l'assignatura de Valencià són totalment insuficients per a assolir l'objectiu.

7. AVALUACIÓ.

Tipus de proves:

1. Proves: Les proves consistiran en un exercici escrit mitjançant el qual l'alumne haurà de respondre a qüestions teòriques i històriques sobre la interpretació del contingut i la forma d'una obra, a partir d'un fragment d'aquesta, tot i relacionant-la amb les capacitats i continguts de la matèria de Literatura Universal. Per a aquesta prova es considerarà que la lectura dels texts és tan important com el coneixement dels continguts de l'assignatura.

Les preguntes que es formularan respondran a la tipologia següent:

A. Preguntes relacionades amb el text i amb les lectures obligatòries o assenyalades per la professora (puntuació màxima: 6 punts)

1.1. Comentar el fragment en relació amb les tècniques expressives del gènere a què pertany.

1.2. Comparar l'estil del fragment amb altres obres de lectura obligatòria.

1.3. Contextualitzar el fragment dins l'obra a què pertany.

1.4. Contextualitzar el fragment i l'obra dins el conjunt de la producció de l'autor, de l'època o del moviment artístic a què pertany.

1.5. Indicar el tema del fragment o de l'obra i relacionar-lo amb altres obres literàries o amb altres realitzacions artístiques en què també aparegui.

1.6. Relacionar o comparar personatges, temes o tècniques expressives de les diverses lectures obligatòries.

B. Preguntes referides als continguts de l'assignatura, no relacionades amb el text proposat (puntuació màxima: 4 punts) sobre grans moviments i autors.

3. L'assistència a la convocatòria de qualsevol prova que s'hagi de qualificar és obligatòria. La no assistència a la convocatòria de l'examen s'haurà de justificar mitjançant un certificat mèdic o en el seu cas mitjançant un tipus de justificant emès per un organisme oficial (sempre que sigui possible), en cas de no ser així la qualificació per no presentació és de zero.

4. Treballs: Desenvolupament teòric de continguts lingüístics i/o literaris programats en el curs on es valorarà l'expressió i el contingut.

5. Aspectes relacionats sobre l'estudi i l'anàlisi de les lectures obligatòries de cada trimestre. L'alumne haurà de presentar un treball basat en una proposta o guió del professor, a més de realitzar la prova corresponent sobre l'obra de lectura obligatòria.

Criteris d'avaluació

1. Caracteritzar alguns moments importants en l'evolució dels grans gèneres literaris (narrativa, poesia, teatre), i relacionar-los amb les idees estètiques dominants i les transformacions artístiques i històriques.

El propòsit d'aquest criteri és comprovar que les alumnes i els alumnes saben explicar, per mitjà de breus exposicions orals o escrites, canvis significatius en la concepció de la literatura i dels gèneres, i emmarcar-los en el conjunt de circumstàncies culturals que els rodegen; és a dir, si estableixen un nexa entre la literatura, les altres arts i la concepció del món que té la societat en un moment de transformació.

2. Analitzar i comentar obres breus i fragments significatius de diverses èpoques, interpretant el seu contingut d'acord amb els coneixements adquirits sobre temes i formes literàries, així com sobre períodes i autors.

Es valorarà la capacitat per a interpretar obres literàries de diverses èpoques i autors en el seu context històric, social i cultural, i assenyalar la presència de determinats temes i motius i l'evolució en la manera de tractar-los, relacionant-los amb altres obres de la mateixa època o d'èpoques diferents, i reconeixent les característiques del gènere en què s'inscriuen i els trops i procediments retòrics més usuals.

3. Identificar i analitzar les tècniques dramàtiques, els recursos estilístics i els personatges que conformen les obres dramàtiques del teatre clàssic europeu.

Es tracta que l'alumne aprecie la importància del llenguatge, dels personatges i de com aquests han perdurat al llarg dels anys com a símbols de les virtuts o vicis que encarnen.

4. Identificar a través de la lectura de la poesia romàntica els seus trets més característics i la seua pertinença a aquest període històric.

Es tracta d'avaluar si l'alumne capta els trets estilístics, els principis temàtics i estètics propis del gènere i del moment, que conformen la poesia del romanticisme, i el que té de ruptura enfront del moviment anterior.

5. Identificar i explicar els trets més característics de la novel·la del XIX i XX, així com els principis temàtics i estètics que la conformen.

Es tracta que l'alumne reconega els elements i els trets distintius reflectits en novel·les pertanyents a aquests períodes. Haurà d'assenyalar i explicar l'evolució de temes, tècniques narratives i estilístiques que pateix la novel·la al llarg d'aquests segles.

6. Realitzar exposicions orals sobre una obra, un autor o una època amb ajuda de mitjans audiovisuals i de les tecnologies de la informació i la comunicació, expressant les pròpies opinions, seguint un esquema preparat prèviament.

Amb aquest criteri s'avaluarà la capacitat de planificar i realitzar breus exposicions orals integrant els coneixements literaris i les lectures.

Es valoraran aspectes com l'estructuració del contingut, l'argumentació de les pròpies opinions, la consulta de fonts, la selecció d'informació rellevant i la utilització del registre apropiat i de la terminologia literària necessària.

7. Exposar oralment les pròpies opinions i valoracions sobre una obra o un fragment representatiu.

Aquest criteri proposa avaluar especialment la capacitat d'expressar una valoració personal de les lectures realitzades i integrar els coneixements literaris i les pròpies opinions. Es valorarà l'argumentació utilitzada per a justificar els punts de vista exposats, així com la utilització del registre apropiat i de la terminologia literària necessària.

8. Realitzar treballs crítics sobre la lectura d'una obra significativa d'una època, interpretant-la en relació amb el seu context històric i literari, obtindre la informació bibliogràfica i els recursos en xarxa necessaris i efectuar-ne una valoració personal.

Amb aquest criteri es vol avaluar la capacitat de realitzar un treball personal d'interpretació i valoració d'una obra significativa d'una època llegida íntegrament, tant en el contingut com en els usos de les formes literàries, i relacionar-la amb el seu context històric, social i literari i, si és el cas, amb el significat i la rellevància del seu autor en l'època o en la història de la literatura universal. Es valorarà també la utilització de les fonts d'informació bibliogràfica i dels recursos en xarxa.

9. Realitzar, oralment o per escrit, valoracions de les obres literàries com a punt de trobada d'idees i sentiments col·lectius i com a instruments per a acreïxer el cabal de la pròpia experiència.

Es pretén comprovar el desenvolupament d'una actitud oberta, conscient i interessada davant de la literatura que ha de veure's no sols com a resultat d'un esforç artístic de certs individus, sinó com a reflex de les inquietuds humanes. Tal actitud pot ser observada, a més de per altres indicadors com l'interès per la lectura i per l'actualitat literària, per mitjà de l'explicació, oral o escrita, o el debat sobre la contribució del coneixement d'una determinada obra literària a l'enriquiment de la pròpia personalitat i a la comprensió del món interior i de la societat.

10. Realitzar anàlisis comparatives de textos de la literatura universal amb altres de la literatura en valencià i castellà de la mateixa època, i posar de manifest les influències, les coincidències o les diferències que hi ha.

Es pretén que l'alumnat establisca relacions entre els textos literaris de la literatura universal i els de la literatura pròpia que coneix a través de la matèria comuna de Llengua i Literatura: Castellà i Valencià, i assenyalar punts de contacte pel que fa a les influències mútues i a l'expressió simultània de preocupacions paregudes davant de qüestions bàsiques d'abast universal. L'anàlisi permetrà, a més, avaluar la capacitat de gaudir de la lectura com a font de nous coneixements i com a activitat plaent per a l'oci, subratllant els aspectes que s'han projectat en altres àmbits culturals i artístics i posar en relleu les diferències estètiques existents en determinats moments.

11. Reconèixer la influència d'alguns mites i arquetips creats per la literatura i el seu valor permanent en la cultura universal.

Es tracta de reconèixer la importància cultural de determinats mites i arquetips al llarg de la història i valorar una de les notes que converteix en clàssics certs textos literaris, com és la gestació de grans caràcters que perviuen en el temps i s'erigeixen en punts de referència col·lectius. L'estudiant ha d'aportar dades que subratllen l'empremta deixada per mites i personatges universals com el Quixot, Tirant lo Blanc, Romeu i Julieta, Ulisses, don Juan, etc., en l'herència cultural de la humanitat.

12. Posar exemples d'obres significatives de la literatura universal adaptades a altres manifestacions artístiques analitzant en algun d'ells la relació o diferències entre els diferents llenguatges expressius.

L'objectiu és comprovar si es reconeix la utilització de les obres literàries com a base d'altres manifestacions artístiques, i si s'és capaç d'analitzar les relacions entre aquests, les seues semblances i diferències fent especial insistència en els tipus de llenguatge que utilitzen.

Avaluació

L'avaluació és continua i forma part del procés didàctic, de manera que el mateix procés d'aprenentatge és objecte de l'avaluació. Aquest procés comença a partir dels coneixements previs que tingui l'alumnat per a constatar les dificultats i, després, la professora, proposarà la consecució dels objectius de cada aprenentatge. Així doncs, l'avaluació no depèn exclusivament de la demostració d'uns coneixements en un moment determinat sinó de l'avaluació (i també autoavaluació de l'alumne) en cada moment del seu aprenentatge.

L'avaluació serà contínua i formativa i es realitzarà al llarg de tot el curs però molt especialment en les proves escrites i orals que es fan al llarg de cada trimestre i que s'ajustaran, sempre que sigui possible, als continguts programats i assenyalats degudament pel professor.

En tot tipus de prova es valorarà, a més dels continguts, la correcta presentació, la puntuació, la correcció morfològica, l'ús d'un lèxic adequat i la capacitat de síntesi en les respostes (la penalització en aquest cas pot arribar a ser d'un 20%). Baixarà el resultat de la prova la manca de maduresa lingüística, inexactituds o expressions mancades de claredat en els judicis i arguments emprats per contestar les preguntes. Les faltes d'ortografia penalitzen també amb un valor de -0,2 dècimes per cada una d'elles.

Com aprovar l'assignatura?

- Per aprovar el curs serà necessari aconseguir una mitjana de 5 o superior a 5 en les proves orals i escrites que es realitzaran en cada avaluació i que constaran de teoria i de pràctica.

Considerem la possibilitat de valorar el curs tenint en compte el treball realitzat en les activitats pràctiques i complementàries, a més dels resultats obtinguts en les proves específiques d'avaluació que es faran per a cada tema. En qualsevol cas, hom tindrà en compte:

1. La comprensió lectora i la capacitat d'anàlisi de textos.
2. La informació aportada i la seua personalització.
3. La capacitat de relacionar temes i de valorar-ne la importància dins la història literària i cultural.
4. La destresa en l'exposició: estructuració, capacitat de síntesi, precisió terminològica i la qualitat expositiva (coherència, cohesió i adequació)
5. La bona aplicació de la gramàtica normativa.

PROGRAMA DE LITERATURA UNIVERSAL

1. MATERIALS:

Llibre de text: *Literatura universal*, Ed. Bromera.

2. LECTURES:

Avaluació	Obligatòries	
1a	SÒFOCLES, <i>Èdip rei</i> , ed. La Magrana.	DANTE, <i>Divina comèdia</i> ("L'Infern, cants I-VIII), ed. Proa.
2a	SHAKESPEARE, <i>Hamlet</i> , ed. Vicens Vives.	A determinar
3A	BAUDELAIRE, <i>Les flors del mal</i> , Ed. 62.	KAFKA, <i>La metamorfosi</i> . Ed. Vicens Vives.

3. INSTRUMENTS D'AVUACIÓ:

Proves	No es pot aprovar si no s'arriba a 3,5 en cada prova.
Projecte final de trimestre	Es treballarà, el text oral i l'escrit.
Comentaris	Es realitzaran treballs escrits al llarg del trimestre
Lectures	Han d'estar-ne aprovades totes les proves d'avaluació.
Altres	Lectures extra, participació en les activitats programades pel Departament de Valencià , etc.

-La nota de final de curs s'extraurà de la suma ponderada dels tres trimestres d'acord amb l'avaluació contínua.

1r TRIMESTRE	2n TRIMESTRE	3r TRIMESTRE
20%	30%	50%

4. PROJECTES D' AVALUACIÓ:

Exposicions orals dels temes de literatura.

5. LES COMPETÈNCIES CLAU:

COMPETÈNCIA CLAU	PES		
Lingüística	60%	Comunicació oral: exposicions	20%
		Comunicació escrita: Comentaris i proves.	40%
		Coneixement de la llengua.	20%
		Coneixement literari (lectures).	20%
Aprendre a aprendre	5%		
Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor	5%		
Social i Ciutadana	5%		
Consciència i expressió cultural: temes de literatura	20%		
Digital	5%		

- Les faltes ortogràfiques, sintàctiques, lèxiques i/o gramaticals poden abaixar fins a 2 punts (sobre 10) la nota de les proves o de les produccions escrites. Cada falta descomptarà 0'05. Les faltes repetides només descomptaran una vegada.
- En les lectures obligatòries és indispensable obtenir un APTE (és a dir, com a mínim un 5 de nota) per poder fer la mitjana entre les diverses Competències Clau.
- En els quatre Blocs que configuren la Competència Lingüística, l'alumnat ha de treure un mínim de 3 punts, en cadascun d'ells, per poder fer la mitjana amb la resta de competències.

6. ACTIVITATS EXTRAESCOLARS:

Pendents de determinar.

